

Quản trị nhà nước ở Việt Nam: Truyền thống & các thách thức mới

G5: 14/06/2020

Anh/chị đã đọc những gì?

- ❖ Acemoglu, *Điều gì làm một quốc gia trở nên giàu có*, MIT 2009
- ❖ Đọc *Bài học chống dịch covid-19 của Việt Nam*
- ❖ Francis Fukuyama, 2004, *State-Buiding: Governance and World Order in the 21st Century*
- ❖ Fukuyama (2020), *The China Challenge: What kind of regime does China have?*
- ❖ Fu Hualing 2017
- ❖ Luật PPP (trục trặc dự án BOT giao thông)/EPC, Luật về hội (vì sao trì hoãn), Dự án Luật Biểu tình (vì sao lùi).

Công việc trong tuần

❖ Mô phỏng tiếp xúc cử tri

- *Đã lập xong 9 nhóm nhỏ tham gia mô phỏng tiếp xúc cử tri theo chuyên đề*
- *15/06/2020 Nộp 01 trang A4 Phác thảo lựa chọn chính sách: 05%*
- *18/06/2020 Nộp 02 trang A4 Cụ thể hóa lựa chọn chính sách: 05%*
- *21/06/2020 Nộp 05 trang Tham luận chính sách: 10%*

❖ Tự luận

- *21/06/2020: Mỗi học viên tự làm & nộp một video-clip ngắn, không quá 8 phút, giới thiệu tên đề tài, vấn đề và câu hỏi nghiên cứu, dự kiến phác thảo cách tiến hành, dàn ý sơ bộ của Tự luận, kèm theo Bài trình bày PPT.*

Fukuyama 2004: Chương 2

- ❖ Những kiến thức nào về quản trị nhà nước có thể được chuyển giao và khả năng chuyển giao của chúng như thế nào?
- ❖ Có thể dựa vào những lý thuyết nào để giải thích tính hiệu quả của nhà nước như một tổ chức?

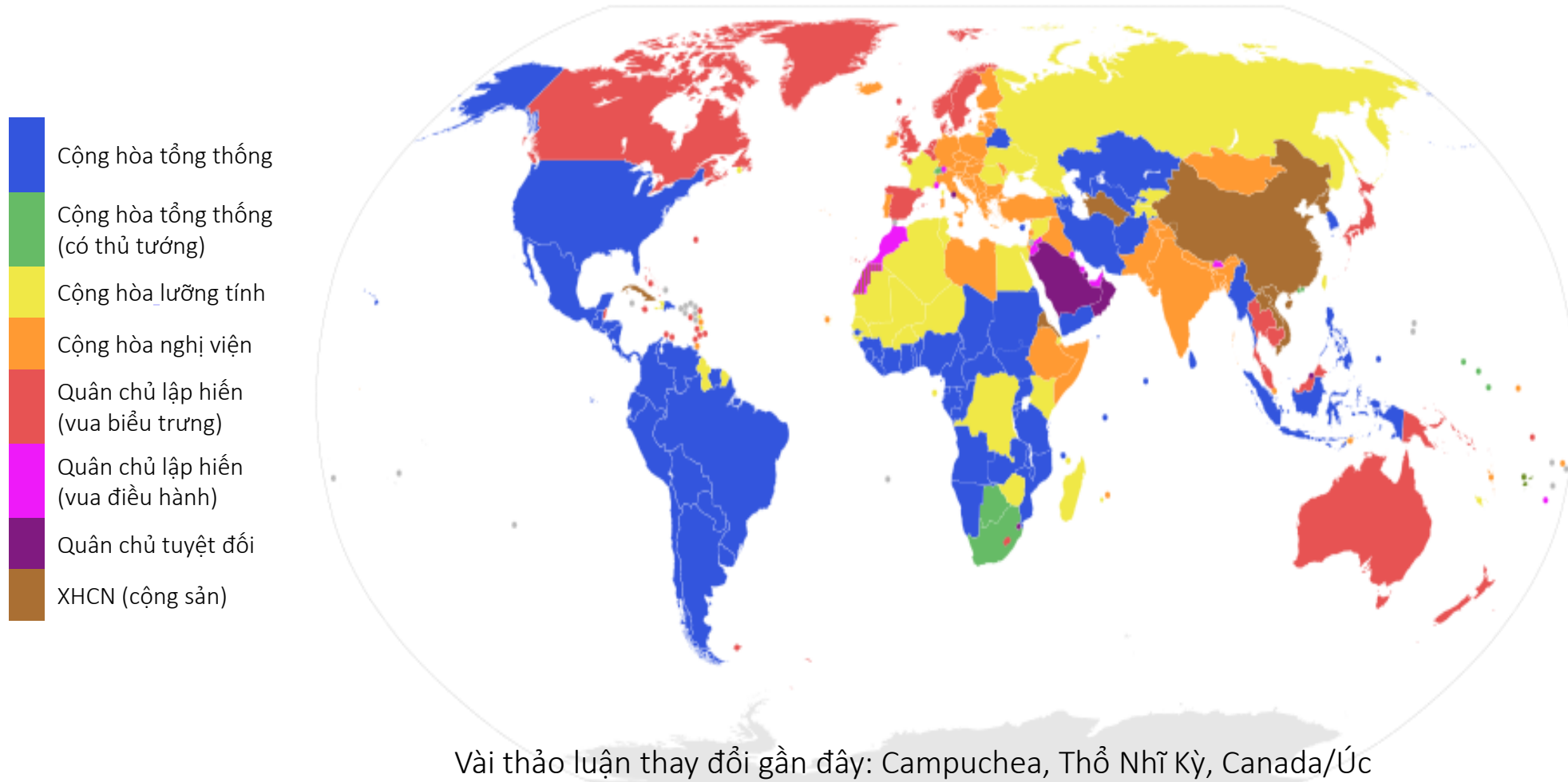
Điều gì có thể học được để xây dựng một Nhà nước hiệu quả

<i>Các kiến thức có thể chuyển giao</i>	<i>Ngành/Lĩnh vực kiến thức nghiên cứu</i>	<i>Mức độ có thể chuyển giao</i>
Thiết kế tổ chức nhà nước và quản lý hành chính công	Quản lý, Hành chính công, Kinh tế	<i>Cao</i>
Thiết kế thể chế chính trị dân chủ (như bầu cử, chế độ dân chủ đại diện..)	Khoa học chính trị, Kinh tế, Luật	<i>Vừa</i>
Tính chính danh, tính hợp pháp của các thể chế nhà nước	Khoa học chính trị	<i>Vừa – Thấp</i>
Các yếu tố xã hội, văn hóa của thể chế nhà nước	Xã hội học, Nhân chủng học, Tôn giáo	<i>Thấp</i>

Từ vựng: Chính thể và các hình thức chính thể

- ❖ Quân chủ
 - Quân chủ tuyệt đối (Saudi Arabia)
 - Quân chủ lập hiến (Anh, Nhật, Thái)
- ❖ Cộng hòa
 - Cộng hòa Tổng thống (Hoa Kỳ)
 - Cộng hòa nghị viện (Đức)
 - Cộng hòa lưỡng tính (Nga, Pháp, Hàn Quốc)
 - Cộng hòa Hồi giáo (Iran)
- ❖ Cộng hòa XHCN (theo mô hình Liên Xô trước đây)
 - Các dấu mốc quan trọng của Liên bang Xô Viết: 1917, 1933, 1953, 1977, 1991
 - Nga & Đông Âu: Quay trở lại chế độ Cộng hòa lưỡng tính hoặc Cộng hòa đại nghị
 - CNXH còn lại: Triều Tiên, Trung Quốc, Việt Nam, Lào, Cuba
 - Đọc thêm: Dự báo của Marx và Lenin về chính thể cộng sản

Các hình thức chính thể trên thế giới: Du nạp & Tiếp biến

Sơ lược về du nhập thể chế & chính thể ở Việt Nam

Chế độ thị tộc, tự trị làng xã	<ul style="list-style-type: none"> • Đạo giáo • Phật giáo • Nho giáo 	Thiên chúa giáo	Thế chế phương Tây	Dân chủ cộng hòa	XHCN	
Bắc thuộc	Lý -Trần Giới quý tộc Tự trị làng	Lê Có bộ máy cai trị tách biệt	Nguyễn Thế chế theo tư tưởng Nho giáo	Pháp thuộc Hội đồng quản hạt, Dân biểu Nam Kỳ Đảng phái, Báo chí	Dân chủ Cộng hòa 1946-1959 1959 -1976	Cộng hòa XHCN 1976-1986 1986- 1992 1992-2001 2013

Du nhập mô hình chính thể 1953-1960

❖ Sự lãnh đạo toàn diện của Đảng

- Đảng kiểm soát nền kinh tế (hợp tác hóa, quốc doanh): Đất đai, công nghiệp, thương nghiệp
- Đảng kiểm soát nhà nước (nhân sự, chính sách, không tam quyền phân lập)
- Đảng kiểm soát quân đội & lực lượng vũ trang
- Đảng kiểm soát báo chí (tuyên truyền), tư tưởng, văn hóa, văn nghệ
- Đảng kiểm soát các đoàn thể quần chúng (tổ chức chính trị, tổ chức chính trị-xã hội, tổ chức xã hội nghề nghiệp)

❖ Thảo luận:

- Sự du nhập mô hình này diễn ra thành công, kể cả sau khi Trung Quốc chấm dứt viện trợ => mô hình được duy trì => vì sao du nhập thành công?
- Ngược lại: Hòa Kỳ xuất khẩu mô hình chính thể sang Nam Việt Nam => thất bại?

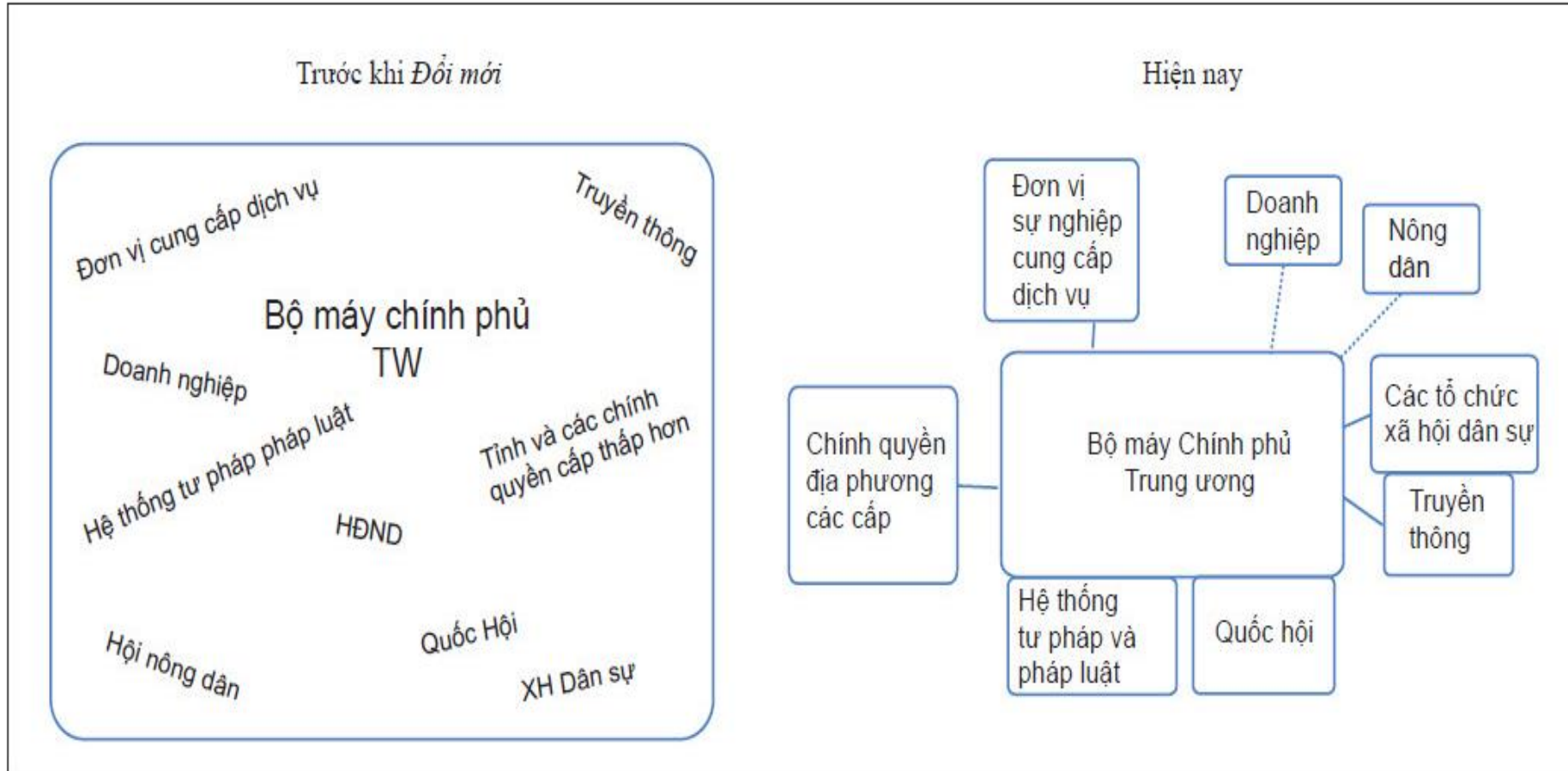
Du nhập chính thể 1975-1986

- ❖ Mô hình Xô-Việt và nền kinh tế kế hoạch hóa
 - ⇒ Đảng lãnh đạo toàn diện (quân đội, nhân sự, báo chí...)
 - ⇒ Bộ máy nhà nước: Hội đồng bộ trưởng, Hội đồng nhà nước => pháo đài cấp huyện => UBHC đổi thành UBND theo mô hình Hiến pháp 1977 của Liên Xô
 - ⇒ HTX, xí nghiệp quốc doanh, liên hiệp xí nghiệp quốc doanh
- ❖ Thảo luận: Sau khi Liên Xô tan rã, mô hình tuy được cải biên song vẫn duy trì thành công các hệ chuẩn và nguyên tắc vận hành của chính thể Xô-Việt => lý do vì sao thu nhập thể chế thành công?

Du nhập các thể chế sau 1986

- ❖ Chế độ khoán trong nông nghiệp => quyền tài sản tư nhân
- ❖ Từ 1992 cho đến nay: cổ phần hóa => công ty hóa các DNNN
- ❖ Ghi nhận và bảo hộ thành phần kinh tế tư nhân
- ❖ Khả năng có thể so sánh được của các chính sách cải cách kinh tế và cải cách thể chế của Trung Quốc và Việt Nam
 - Mở cửa nền kinh tế, hội nhập kinh tế thị trường quốc tế, bảo vệ sở hữu tư nhân, tự do kinh doanh
 - Phi tập trung hóa, chuyển đổi từng bước vai trò của nhà nước trong đời sống kinh tế
 - Dân chủ hóa đời sống chính trị, song vẫn đảm bảo sự lãnh đạo của Đảng Cộng Sản (kiểm soát quân đội, nhà nước, báo chí, đoàn thể xã hội)
- ❖ Lưu ý: Du nhập kinh nghiệm và nhiều dấu hiệu du nhập mô hình, song không có viện trợ và cố vấn từ Trung Quốc => vì sao?

1986-2020: 36 năm phân cấp quản lý

Nguồn: WB-Thể chế hiện đại 2010

Tiểu kết: Từ thực tiễn Việt Nam

- ❖ Thể chế có thể du nhập, có thể thay đổi đạt mức tương thích, song thành công hay thất bại phụ thuộc vào nhiều ẩn số:
 - Sự tương thích với tư tưởng, tinh thần, triết lý của tầng lớp cai trị hay cầm quyền => các nhóm kiểm soát tài nguyên
 - Mô hình mang lại lợi ích cho số đông dân chúng, được dân chúng đón nhận và sử dụng => lựa chọn tập thể trong xã hội
 - Mô hình tương tích với các yếu tố văn hóa truyền thống của quốc gia du nhập thể chế (bổ sung, thay thế, đối kháng của các thể chế phi chính thức)
 - *Có thể thảo luận các ẩn số khác (chiến tranh, khủng hoảng, số phận, định mệnh)*

Fu Hualing (2017): Học được gì từ bài viết này?

- ❖ So với Trung Quốc, thể chế chính trị, nền hành chính, tính chính danh, và truyền thống văn hóa chính trị của Việt Nam có gì khác biệt?
- ❖ Vì sao có sự khác biệt đó?
- ❖ Việt Nam có nhiều cơ hội tiến tới một thể chế chính trị dung hợp, dân chủ, tuân thủ pháp quyền hơn Trung Quốc hay không?

Ôn tập: Những gì chúng ta đã thảo luận

- ❖ Thể chế có thể du nhập, có thể thay đổi đạt mức tương thích, song thành công hay thất bại phụ thuộc vào nhiều ẩn số:
 - Sự tương thích với tư tưởng, tinh thần, triết lý của tầng lớp cai trị hay cầm quyền => các nhóm thu tóm quyền lực trong quốc gia
 - Mô hình mang lại lợi ích cho số đông dân chúng, được dân chúng đón nhận và sử dụng => lựa chọn tập thể trong xã hội
 - Mô hình tương tích với các yếu tố văn hóa truyền thống của quốc gia du nhập thể chế (bổ sung, thay thế, đối kháng của các thể chế phi chính thức)
 - Có thể thảo luận các ẩn số khác (chiến tranh, khủng hoảng, số phận, định mệnh)
- ❖ Minh họa du nhập thể chế ở Việt Nam
 - Hàng nghìn năm du nhập nền quan chế, hệ tư tưởng từ Trung Hoa
 - Chủ nghĩa cộng sản & Mô hình nhà nước Liên Xô
 - Chủ nghĩa tư bản & Mô hình nhà nước tư sản ở Miền Nam (đã sụp đổ)